

Conceptul Programului activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2024

Curtea de Conturi a Republicii Moldova (CCRM) este instituția supremă a statului care realizează auditul extern al sectorului public. Activitatea de audit a Curții de Conturi are ca scop oferirea asigurării că cei însărcinați cu guvernarea sunt responsabili pentru administrarea și utilizarea resurselor publice.

Rezultatele auditului public extern sunt o sursă credibilă de informații independente și obiective pentru public, Parlament și alte părți interesate cu privire la neregulile și abaterile de la cadrul normativ-legal, valoarea informațiilor financiare prezentate, performanța sectorului public etc.

În scopul eficientizării activității de audit public extern, conform obiectivelor sale strategice¹, Curtea de Conturi aplică un sistem coerent de prioritizare a misiunilor de audit în baza domeniilor cu risc și interes sporit pentru părțile interesate. În acest sens, Curtea de Conturi a instituit un proces comprehensiv de formulare, selectare, planificare și aprobare a tematicilor de audit, care asigură elaborarea unui program anual de audit performant, oportun și relevant așteptărilor publicului larg.

Supravegherea cheltuielilor publice constituie o parte esențială a portofoliului de audit al Curții de Conturi. Astfel, conform mandatului constituțional², dar și legal³, Curtea de Conturi se angajează **anual** să realizeze:

- audituri financiare, pentru a evalua fiabilitatea și acuratețea raportărilor financiare ale entităților publice (*în special privind executarea BS, BASS, FAOAM și bugetelor ministerelor*) și,
- audituri de conformitate și ale performanței, pentru a evalua legalitatea și eficiența utilizării și gestionării resurselor publice.

În luna iulie 2023, pe site-ul oficial al instituției (www.ccrm.md) a fost plasat anunțul de colectare a propunerilor de tematici pentru Programul activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2024. Concomitent, au fost remise scrisori de solicitare a propunerilor în adresa Parlamentului, Comisiei parlamentare de control al finanțelor publice, Guvernului și Președinției. Totodată, pe pagina de Intranet a fost creat un compartiment dedicat planificării anuale pentru colectarea propunerilor de la angajații instituției.

Conform procedurilor interne, colectarea propunerilor de tematici a fost realizată în două etape. Au fost selectate **71** de propuneri, inclusiv cele privind *misiunile de audit obligatorii și cele tranzitorii – atât cele din anul 2023, cât și cele tranzitorii pentru anul 2025*.

¹ Strategia de audit a Curții de Conturi pe anii 2022-2023.

² Art.133 din Constituția Republicii Moldova.

³ Art.32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 (în continuare – Legea nr.260 din 07.12.2017).

Astfel, proiectul Programului activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2024 a fost elaborat în așa fel încât să se asigure respectarea termenelor legale⁴ stabilite și să se acopere:

- *mandatul de audit financiar anual obligatoriu*⁵;
- *domeniile sectorului public cu un impact pronunțat asupra vieții cetățenilor (sănătate, învățământ, mediu, energetic, drumuri);*
- *proiecte finanțate din surse externe în domeniile de sănătate, asumate în cadrul angajamentelor internaționale;*
- *misiuni de audit și de follow-up relevante, ținând cont de frecvența și gravitatea neregulilor constatate în cadrul misiunilor anterioare ale Curții de Conturi;*
- *etc.*

Programul anual al activității de audit

În scopul asigurării calității activității de audit public extern, reieșind din resursele disponibile, tipul misiunilor de audit și complexitatea acestora, Curtea de Conturi a inclus în Programul activității de audit pe anul 2024, **71 de misiuni**, din care: **35** de misiuni de audit **financiar**, **30** de misiuni de audit al **conformității**, **5** misiuni de audit al **performanței și 1 misiune de follow-up**. Din cele 71 de misiuni, **61 sunt tranzitorii**: 30 au fost inițiate în anul 2023, netranzitorii – 10 misiuni, și 31 – tranzitorii pentru anul 2025. Totodată, 21 de misiuni de audit au fost propuse și incluse în lista de rezervă în cazul disponibilității unor resurse suplimentare.

Portofoliul de audit al Curții de Conturi pe anul 2024 va cuprinde misiuni obligatorii în conformitate cu prevederile art.32 alin.(3) din Legea nr.260 din 07.12.2017:

- ❖ *auditori privind executarea în anul 2023: **Bugetului de Stat** (65,7 miliarde lei), **Bugetului asigurărilor sociale de stat** (38,8 miliarde lei), **Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală** (14,5 miliarde lei);*
- ❖ *auditori privind executarea în anul 2023 a **bugetelor consolidate a 14 ministere** (29,63 miliarde lei).*

Atragem atenția asupra faptului că auditul Curții de Conturi asupra rapoartelor financiare consolidate ale ministerelor, consumatoare ale celor mai mari resurse financiare publice, este necesar pentru fortificarea disciplinei financiar-bugetare în sectorul public și are ca scop contribuirea la consolidarea bunelor practici de evidență și de raportare financiară în autoritățile publice.

Concomitent, în cadrul acestor misiuni de audit, Curtea de Conturi își propune să abordeze transversal unele aspecte ce țin de domeniul de aplicare a rapoartelor

⁴ Art.6 din Legea nr.260 din 07.12.2017: „Curtea prezintă Parlamentului Rapoartele anuale privind executarea bugetului de stat, a bugetului asigurărilor sociale de stat și a fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul bugetar încheiat”.

⁵ Art.32 alin.(3) din Legea nr.260 din 07.12.2017.

privind executarea bugetului, care ar trebui să ofere mai multă transparență și dezvăluire de informații/date privind executarea reală/de facto a transferurilor primite de la bugetul de stat, a subvențiilor, granturilor acordate etc. De asemenea, prin evaluarea obiectivă, echidistantă și profesionistă ne propunem să contribuim la finalizarea și aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate în Sectorul Public.

Un alt capitol al Programului activității de audit al Curții de Conturi pentru anul 2024 vizează realizarea *misiunilor de audit al conformității*. Principalul obiectiv al auditului de conformitate este de a furniza utilizatorilor informații cu privire la faptul dacă entitățile publice auditate respectă deciziile parlamentare, legile, actele legislative, politicile, codurile stabilite și condițiile convenite. Astfel, se evaluează dacă activitățile, tranzacțiile și informațiile financiare sunt conforme, în toate aspectele semnificative, cu reglementările care guvernează entitatea auditată.

Pentru anul următor CCRM planifică evaluarea conformității modului de formare, administrare, întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către un șir de entități independente, dar și de către unele instituții medico-sanitare atât din subordinea Ministerului Sănătății, cât și din subordinea autorităților publice locale. La fel, în vizorul Curții de Conturi se vor afla și unele entități din domeniul învățământului superior, fiind evaluat, pe lângă conformitatea gestionării patrimoniului public și a resurselor financiare, și modul de realizare a reformei în acest domeniu.

Un alt domeniu evidențiat de Curtea de Conturi este *dezvoltarea antreprenorialului*, în acest sens în programul de activitate este prevăzută o misiune de audit care are ca scop evaluarea conformității utilizării mijloacelor financiare alocate pentru dezvoltarea antreprenorialului în Republica Moldova atât de la bugetul de stat, cât și din alte surse externe.

De asemenea, o atenție sporită va fi acordată evaluării conformității unor domenii importante, cum ar fi utilizarea mijloacelor financiare alocate de la bugetul de stat pentru *întreținerea și modernizarea drumurilor publice naționale în Republica Moldova*, precum și utilizarea mijloacelor financiare alocate de la bugetul de stat și gestionarea patrimoniului public de către *instituțiile publice concertistice și teatrale* în care Ministerul Culturii are calitatea de fondator.

Întreprinderile din domeniul gospodăriei comunale realizează activități de interes local în domeniile: locuințelor, protecției mediului și gestiunii deșeurilor, amenajării și salubrității teritoriului, prestării serviciilor comunale și relațiilor cu furnizorii, care respectiv afectează direct nivelul de viață al cetățeanului de rând. Ținând cont de importanța acestui domeniu pentru societate, CCRM în anul 2024 își propune să evalueze conformitatea gestionării patrimoniului și a resurselor financiare de către *întreprinderile din domeniul gospodăriei comunale fondate de unitățile administrativ-teritoriale*.

Sectorul energetic, în continuare, rămâne unul prioritar pentru Republica Moldova, astfel pentru a asigura o evaluare independentă, comprehensivă și oportună Curtea de Conturi a inclus în Programul de activitate mai multe misiuni de audit care vor evalua conformitatea gestionării patrimoniului public de către S.A. „Rețelele electrice de distribuție Nord”, S.A. „Furnizarea energiei electrice Nord”, dar și de către S.A. „Energocom”.

La capitolul **auditul performanței**, eforturile CCRM în anul 2024 se vor concentra pe *analiza performanței activității Unităților de coordonare, implementare și monitorizare a proiectelor finanțate prin asistență externă și utilizării resurselor financiare alocate, inclusiv a unor proiecte din domeniul agriculturii*. Efectuarea auditului va permite evaluarea sistemică a modului în care acțiunile întreprinse de către instituțiile responsabile au contribuit la implementarea eficientă și eficace a proiectelor investiționale precum și evidențierea problemelor și deficiențelor care au afectat realizarea obiectivelor și atingerea rezultatelor scontate.

Automatizarea permanentă a mai multor activități și implicarea tot mai masivă a tehnologiilor informaționale în toate aspectele vieții imprimă o importanță deosebită evaluării performanței utilizării resurselor pentru implementarea și dezvoltarea *Sistemului informațional „Vulnerabilitatea Energetică” (SIVE)*. Auditul planificat de Curtea de Conturi își propune să contribuie la îmbunătățirea și sporirea nivelului de valorificare a Sistemului, consolidarea cadrului normativ și instituțional relevant, asigurarea transparenței activităților realizate de către factorii responsabili în procesul gestionării Sistemului, precum și fortificarea încrederii cetățenilor în corectitudinea, eficiența și eficacitatea sistemului informațional automatizat (SIA), a resurselor investite.

Auditarea performanței resurselor investite pentru implementarea, gestionarea și utilizarea Sistemului Informațional al Serviciului național unic pentru apelurile de urgență 112 va contribui la consolidarea cadrului normativ/instituțional aferent funcționării adecvate a SIA, la asigurarea utilizării eficiente și eficace a resurselor, inclusiv financiare, investite în dezvoltarea, menținerea SIA, a continuității activităților și securității Sistemului, precum și la sporirea încrederii cetățenilor, altor părți interesate în buna guvernare a autorităților statului, în siguranța și protecția datelor prelucrate în cadrul SIA.

Totodată, evaluarea impactului activității de audit este o componentă esențială pentru asigurarea relevanței activității desfășurate. Pentru anul 2024 în portofoliul de audit al CCRM a fost inclusă misiunea de follow-up asupra *evaluării nivelului de implementare a recomandărilor înaintate prin hotărârea anterioară a Curții de Conturi, care se referă la performanța activităților realizate pentru crearea/elaborarea, implementarea și gestionarea sistemelor informaționale în sectorul public*. Realizarea acestei activități va contribui la consolidarea impactului

activității de audit a Curții de Conturi, inclusiv prin asigurarea implementării recomandărilor înaintate anterior, care vin să asigure consolidarea cadrului normativ aferent domeniului TIC, utilizarea eficientă și eficace a resurselor financiare utilizate la implementarea, gestionarea și dezvoltarea SIA, a continuității activităților etc.

Prin implementarea Programul activității de audit pe anul 2024 ne propunem:

➤ *prin realizarea auditul financiar să:*

- contribuim în perspectivă la consolidarea bunelor practici de evidență și de raportare financiară în autoritățile publice;
- urmărim și ținem cont de reformele realizate în sectorul public și, în special, în domeniul contabil și al managementului financiar;
- inițiem misiunile de audit anuale obligatorii la ministere, astfel ca să asigurăm finalizarea acestora în termene rezonabile, pentru a fi raportate părților interesate;
- depunem efort pentru a realiza misiunile de audit financiar calitativ și în deplină concordanță cu standardele internaționale ale instituțiilor supreme de audit etc.

➤ *prin realizarea auditul conformității să:*

- optăm pentru o abordare sistemică (transversală) a problemelor de conformitate;
- contribuim la creșterea calității managementului sectorului public;
- încurajăm managerii sectorului public să respecte în mod corespunzător cerințele legale în cadrul gestionării fondurilor publice încredințate;
- ne concentrăm pe problemele de anvergură și înaintăm recomandări de îmbunătățire a situațiilor constatate;
- acordăm o atenție deosebită riscurilor de fraudă și corupție etc.

➤ *prin realizarea auditul performanței să:*

- promovăm, în mod constructiv, o guvernare economică eficientă și eficace;
- contribuim la îmbunătățirea gestiunii instituțiilor publice și la reducerea riscurilor că resursele publice vor fi utilizate ineficient;
- oferim răspunsuri la astfel de întrebări, precum: s-a adăugat valoare?; s-a îmbunătățit performanța?; este posibil ca banii să fie cheltuiți mai bine sau mai înțelept?
- ne concentrăm resursele de audit limitate asupra domeniilor care au impact major asupra vieții cetățenilor;
- contribuim la sporirea responsabilității și transparenței autorităților publice etc.

La fel ca oricare activitate operațională, auditul public extern este amenințat de riscuri. Pentru a asigura implementarea cu succes a activităților de audit planificate, responsabilii de audit au identificat ***riscurile*** care ar putea afecta realizarea în termen a activităților de audit din Programul pentru anul 2024, cum ar fi:

- fluctuația și insuficiența resurselor personalului de audit;

- îmbolnăvirea resurselor personalului de audit și extinderea stării de urgență în țară cu consecințele ce pot surveni concomitent;
- extinderea termenilor de prezentare a rapoartelor financiare anuale de către entitățile auditate;
- tergiversarea prezentării de către entitățile auditate a materialelor, informațiilor, datelor, etc. solicitate de către echipele de audit;
- solicitări ad-hoc din partea Parlamentului sau altor autorități a unor audituri urgente;
- altele.

Pentru a gestiona aceste riscuri, Curtea de Conturi implementează politici moderne orientate spre consolidarea instituțională și ridicarea nivelului de responsabilitate și profesionalism al angajaților săi, prin:

- conformarea activității de audit la standardele internaționale și bunele practici privind auditurile financiare, ale conformității și ale performanței;
- respectarea prevederilor actelor normativ-metodologice interne aferente activității de audit;
- implementarea și asigurarea, pentru toate tipurile de audit, a controlului calității;
- dezvoltarea și consolidarea continuă a abilităților profesionale ale personalului cu atribuții de audit;
- colaborarea rezultativă și continuă cu experții externi care acordă asistență în Curții de Conturi;
- consolidarea conlucrării cu organele de drept, prin informarea și remiterea materialelor de audit care conțin informații privind suspiciunea de fraudă, a căror examinare ține de competența acestor organe;
- dezvoltarea relațiilor cu comisia parlamentară de profil (CCFP) și cu alte comisii parlamentare.

În conformitate cu Programul activității de audit aferent ciclului anual de audit (**septembrie 2023 – septembrie 2024**), *concluziile și observațiile Curții de Conturi asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare și a patrimoniului public* vor fi sintetizate în **Raportul anual 2023**⁶, care va fi prezentat Parlamentului până la 15 septembrie 2024.

⁶ Art.6 alin.c) din Legea nr.260 din 07.12.2017.